

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

VII. An formatis corporibus primorum hominum in eodem instanti Deus
animas illorum creauerit, corporibusq[ue] coniunxerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

in Paradiso visibili factum esse credendum est, ut per angelicum ministerium esset illi ignea quadam custodia.

Ad aliam vero partem de positivis coniecturis, seu experiencijs respondetur, supponere falsum fundamentum, scilicet, notam esse regionem, seu partem mundi in qua fuit à principio situs Paradisus. Nam si regio illa in particulari ignota est, quomodo potest tota ita lustrari, ut per experientiam positivè constet, ibi non esse Paradisum. Negatur ergo assumptum, & consequenter etiam negatur, fuisse Paradisum situm in Mesopotamia, Arabia, vel in aliqua alia provincia ex his, quæ nunc habitantur ab hominibus. Ad peculiarem autem ponderationem illorum verborum, quibus dicitur, *Paradisus creatus in Eden*, satisfacere posset responsio quod in vulgata nomen *Eden*, non sumitur ut proprium alicuius regionis, vel provinciae: sed ut delicias, aut voluptatem significat. Nam revera hoc significat primaria vox ipsa Hebraica. Nihilominus tamen admittimus nomen *Eden*, posse etiam ibi significare regionem terræ ad Orientem, quæ ita nominata à Moyse fuerit, quia delicias, & voluptate abundabat. Hoc enim non obstat, quia illa regio sic nominata æquè ignota nobis est, ac locus Paradisi: neque enim verisimile est, hanc regionem esse illam, quam Ezechiel 27. etiam vocavit *Eden*, nam potuit esse alius locus delictuosus, & inde ita vocatus, ut Hieronymus. ibi advertit. Cumque illa *Eden* ibi nominetur, ut vulgaris, & priuata quædam provincia, non est verisimile, fuisse aliam *Eden*, in qua plantatus fuit Paradisus, ut bene notavit Caiet. & sequitur Ystella in *Gen.* & idem responderi potest ad locum Isaie, nam de eadem *Eden* videtur uterque Propheta loqui, ut ex 4. Regum 19. colligi potest, ubi videri potest Abulensis q. 10.

CAPVT VII.

Primum formatis corporibus primorum hominum in eodem instanti Deus animas illorum creauerit, corporibusque coniuuauerit.

Hætenus disputatum est de creatione hominis quoad ea omnia, quæ ad corpus spectant, nunc consequenter de his, quæ ad animam pertinent dicendum est, & primo de creatione eius, postea vero de perfectionibus eius. Circa primum sciendum est, disputationem de substantia animæ humanæ, & de tempore, ac modo creationis eius communem esse omni animæ humanæ, quia ad essentiam eius, & proprietates consequentes essentiam eius, pertinet, ideoq; in tertium huius operis tractatum remittendam esse, in præsentem vero supponendo generalia principia, quæ ad particularem productionem Adæ, & Eux pertinerint, explicanda sunt. Et ideo solum versabitur disputatione circa illa verba *Gen. 2. Formauit Dominus Deus hominem de limo terræ, & inspirauit in faciem eius spiraculum vite, & factus est homo in animam viuentem.* Quæ quidem verba de solo Adamo scripta sunt, tamen quantum ad animam spectant, eandem rationem habent in Eux productione. Vnde mutando verbum illud, *hominem de limo terræ*, explicari possunt ad Eux hoc modo: *Formauit igitur Deus mulierem de costa Adæ, & inspirauit in faciem eius spiraculum vite, & facta est mulier in animam viuentem.* Explicando igitur hæc verba quæstioni propolite satisfaciemus.

Dico ergo primo spiraculum illud non fuisse ipsam Dei substantiam, vel aliquid eius, sed fuisse rem creatam, & à substantia Dei distinctā. Hanc assertionem præmittimus ad excludendum antiquum errorem dicentium animam esse ipsam Dei substantiam, vel aliquid substantiæ Dei. Et conse-

quenter illud spiraculum fuisse de substantia Dei, quia fuit ipsa anima. Quem errorem Calstro verba *anima, hares. 4. & Prateol. Gnostici, & Manichæi* tribuunt, & sumitur ex Theod. lib. 5. Diuino. decret. cap. de materia, & cap. de homine, ubi Cerdoni, & Marcioni hunc errorem tribuit, sicut Manichæis August. lib. de Hæresib. in 46. & in Priscillianistis damnant illi Concil. Brach. I. ca. 5. & Leo Papa Epist. 91. alias 93. c. 5. qui addit errorem hunc ex Philosophorum quorundā, & Manichæorum opinione mansisse. Vnde August. Enchirid. lib. 9. de perenn. Philosoph. hunc errorem nonnullis Philosophis tribuit, qui interdum animam vocabant nimis c. 1. q. 1. art. 6. Arguitur pro errore. *Vide etiam Comibri. conf. 2. de anima c. 1. q. 1. art. 6. Arguitur pro errore.*

idem numero, quod in ipso erat, in alium emittit, & sic videtur Scriptura innuere, quod aliquid diuinum à Deo in hominem ad ipsum viuificandum, immisum sit. Item hoc confirmare poterat ex similitudine animæ ad Deum in intelligendo, & in immaterialitate, & immortalitate.

Hic autem error non solum fidei, sed etiam rationi naturali euidenter repugnat, quia est euidentius, non posse animam esse de substantia Dei: ut optimè demonstrat August. lib. 1. de Anim. & eius orig. cap. 3. & in lib. ad Orosium contr. Priscillianistas, à principio, & alijs locis infra citandis, & D. Thom. 1. p. q. 90. art. 1. & 2. contr. gent. cap. 85. Et breuiter (quia res est clara) in hunc modum ostenditur, quia duobus modis cogitari potuit, animam esse de substantia Dei, primo quod sit ipsa essentia Dei in se & sua substantia permanens, & formaliter hominem viuificantis. Secundo quod anima sit facta de substantia Dei. Vterque autem sensus manifestissime erroneus est. De priori probatur, primo, quia Scriptura alijs locis dicit, animam esse factā. Zachar. 12. Dominus exiens cælum, & fundans terrā, & fingens spiritum hominis in eo. Spiritus autem hominis nihil aliud est, quam anima hominis, iuxta illud Pauli 1. ad Corinth. 2. Nemo scit quæ sint hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est. Et Itai. 42. Dominus, qui fundauit terram, datus sit populo super eam, & spiritum calcantibus eam: & illud Ecclesiast. 12. Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis. Et infra, Et reuertatur pulvis in terram suam, & spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum. Secundo probatur ratione, tum quia repugnat perfectioni diuinæ substantialiter informare corpus, ut in tract. de Deo ostensum est. Tum etiam, quia si Deus esset forma hominis deificaret illum, & substantialiter sanctificaret, & impeccabilem redderet, ac modo diuino cognoscens: quæ omnia cum imperfectionibus hominis repugnant. Alter item sensus euidenter improbat ab August. quia si anima fuisset facta de substantia Dei, mutationem substantialem passa fuisset substantia Dei, & eius perfectioni repugnat. Item vel anima esset facta de tota substantia Dei, vel de parte eius: ut substantia Dei non haberet partes: non ergo ex parte: tota verò substantia non potuit seipsam destrueret, & in aliud conuertere. Et similes demonstrationes contra hunc errorem possunt facile multiplicari.

Neque ponderatio verbi *inspirauit*, vel, ut alia littera habet, *insufflauit*, est alicuius momenti quin potius August. dicto lib. 7. Gen. ad lit. cap. 3. ex eodem verbo contrarium colligit, dicens. Imò verò ex verbo satis apparet, ita non esse, cum enim homo sufflat, anima ipsa subiaccens sibi naturam corporis mouet, & de illa, non de seipsa flatu facit. Sic ergo licet Deus insufflauerit dicatur, non oportet, ut aliquid de sua substantia inspirauerit.

Vide etiam Comibri. conf. 2. de anima c. 1. q. 1. art. 6. Arguitur pro errore.

Confirmatur.

3. Probatur assertio impugnando errorem.

Impugnatio membrum.

Impugnatio primum membrum.

Probatur idem membrum secundum.

Secundum membrum impugnatio ad August.

Ad locum Scripturæ, quia nunc arguitur.

Vt prius verò, quia omnipotens est, non indiguit circumstante materia, sed ex nihilo fecit, quod insufflauit. Vnde Theodor. q. 23. in Gen. cum idem argumentum his verbis proposuisset, *Sic insufflatione Dei creata est anima* et vique anima ex substantia Dei responderet: *Extrema impietas est & blasphemia sententia huiusmodi. Nam per hoc Scriptura diuina faciliorem creaturam demonstrat, & ipsius animae naturam obscure declarat, ut nempe ipsam esse spiritum creatibilem, inuisibilem, & intellectuum expertem crassitudinis corporeae.* Et hinc soluitur alia ratio, nā licet spiritus ille quem Deus inspirauit, diuinas aliquas proprietates aliquo modo participet, non est argumentum, quod sit factus de substantia Dei, sed quod sit factus ad imaginem, & similitudinem Dei, vt eadem Scriptura dicit, & postea explicabimus.

Ad confirm.
ibid.

5.
Refellitur
lapisus Phil.
lastrij.

Atque hinc refellitur grauis lapsus Philastrij in lib. de Hæresib. in Catal. hæresum, quas sub Apostolis extiterunt. Nam in quinquagesimo loco ponit, & hæresim vocat sententiam dicentem, spiraculum illud, quod Deus inspirauit Adæ, fuisse animam. Nam si inspiratio animæ est (inquit) quemodo iudicari potest, quod a Deo est infusum proprie. Vnde ipse existimat ante illam inspirationem fuisse iam animam Adæ creatam, ac proinde illam insufflationem fuisse gratiæ infusionem similem illi, quæ Apostolis facta est, cum Christus insufflauit, & dixit eis, *accipite spiritum sanctum.* Fuitque hæc sententia Cyrilli lib. 8. in Ioan. cap. 47. vbi sic ait, *Nec quousquam pater diuinum spiraculum animam homini factum fuisse.* Nam spiraculum illud spiritum sanctum esse existimauit. Et sic etiam lib. 2. in Ioan. cap. 3. dicit Moysen docuisse prius, Deum creasse hominem ad imaginem, & similitudinem suam, & postea tradidisse spiritum ad imaginem diuinam sigillatim hominem fuisse, cum dixit, *Et insufflauit in faciem eius spiraculum vite.* Et videtur ad eandem sententiam accedere Ambr. lib. de Noe, & Arca, cap. 25. dicens, *Separamus, quod est rationale animæ, cuius substantia diuina est spiritus sicut ait Scriptura, quia insufflauit in faciem eius spiraculum vite.* Sed licet hæc sententia tolerabilis esset, nihilominus intolerabilis fuit error Philastrij damnatis contrariam, vt hæreticam, cum hæc vel nullo, vel leuissimo nitatur fundamento, imò potius ipsa damnabilis sit.

6.
2. Assertio
de creatione,
& infusio
animæ.
Qui eam tra-
dant.

Dico ergo secundò, Deum creasse animam rationalem, eamque corpori hominis vniuisse, cum inspirauit in faciem eius spiraculum vite. Hæc est sententia communis Scholasticorum in 2. d. 17. & D. Thom. 1. p. q. 90. art. 1. & 3. & frequenter in illis questionibus, & tenet Castro verbo Anima, hæres. 2. Item est communis sententia Patrum, præsertim Chrysostom. homil. 12. in Gen. in fin. cuius verba statim referam. Item Eucherij lib. 1. in Gen. qui distinctè declarat in verbo *insufflauit*, & creationem animæ & vniitionem includi. Idem Hugo Victorin. Annotat. in Gen. cap. 8. & Albin. seu Alcuius q. 8. in Gen. dicens, *Quid est, quod Deus inspirauit in faciem Adæ spiraculum vite?* Respondet *Inspiratio Dei in faciem hominis traditio est animæ rationalis.* Et idem habet Theodoret. q. 8. supra citata, & profectò idem videtur sensisse Cyrill. ibidem lib. 1. quanuis obscure etiam loquatur. Magis hoc sensit Ambros. loco citato: nam prius sic inquit, *Ideo in principio sanctus Moyses informauit nos, atque instruxit de insufflatione animæ, vt non laboremus diuersis opinionibus Philosophorum.* Vnde, quod postea dicit, *rationalem animam esse spiritum diuinum*, non credo intellexisse de Spiritu sancto, neque accepisse diuinum substantialiter, sed denominatiuè, seu per participationem. Quia anima est quidam spiritus, diuinitus insufflatus. Et eandem sententiam indicat in enarrationib. super Gen. ad Sabim. Præcipuus verò auctor, & defensor eius est D. August. in locis citatis ex lib. 7. Gen. ad litter. & ex lib. 2. de Gen. contra Manich. cap. 8. vbi

Augustinus
enim al.
f. rationis
præcipuus
auctor.

dicit, *Non dum tamen spirituales hominem debemus intelligere. Sed adhuc animales, vtique in dicta insufflatione.* Quod latius docet lib. 13. de Ciuit. cap. 24. vbi sic ait, *Parum considerat, quibusdam visum est in eo, quod legitur: Inspirauit Deus in faciem eius spiritum vite, & c. non tunc animam primo homini datam, sed eam, quam inerat spiritui sancto viuificatam.*

Probatque, quia Moyses ipse facis hunc sensum explicauit, cum addidit: *Et factus est homo in animam viuentem.* id est, & cepit homo viuere. ergo corpus illud ex terra factum per illam insufflationem Dei cepit viuere: ergo spiraculum illud fuit ipsa anima, qua homo naturaliter viuuit. Et præterea D. Paulus 1. ad Corinth. 15. ad hunc locum alludens dicit: *Factus est primus homo Adam in animam viuentem*, nouissimus Adam in spiritum viuificantem. Vbi distinguendo animam ab spiritu viuificante, satis significat non fuisse loquutum Moysen de spiritu viuificante. Quod notauit August. Epist. 146. dicens: *Cum velleret Apostolus de corpore animali adhibere testimonium illud ad posuit, quod in Gen. legitur: Factus est primus Adam in animam viuentem, vel in animam viuam.* Et adiungit: *Recolat certe quemadmodum scriptum est, & insufflauit Deus in faciem eius statim vite, & factus est homo in animam viuentem.* Et similiter, retract. cap. 15. dicit, *Apostolum adhibuisse illud testimonium Genes. 1. vt probaret, corpus primi hominis fuisse animæ, id est, viuens corporali, & sensibili vita, quando Deus inspirauit in illum: fuit ergo illud spiraculum vite hominis.* Et lib. 7. Gen. ad litter. cap. 16. dicit, *Non mihi videtur dictum, factus est homo in animam viuam, nisi quia sentire cepit in corpore, quod est anima, viuensque carnis certissimum indicium.* Vnde D. Thom. opus. 1. cōtra errores Gtæcor. cap. 27. dixit, *negare illum spiraculum fuisse animam humanam, videri esse repugnans dictis verbis Apostoli, quia in eis expresse dicit, vitam animæ esse illam à vita, quæ est per spiritum sanctum.* Et ibidem ad Cyrill. responderet, *exposuisse locum illum in eo sensu spirituali, non in litterali.* Ad Ambros. ad fratrem Iam ad nobis responsum est. Fundamentum namque autem Philastrij supponit alium errorem, quem nunc refellemus.

Tertiò dicendum est, & colligitur etiam ex dictis, in eodem instanti, in quo Adam productus est, & factus in animam viuentem, fuisse animam eius, & corpori vnitam, & creatam, ac non antea. In hac assertionem supponimus, animam humanam fieri per propriam creationem ex nihilo, quia est spiritualis, & immortalis, & ideo de potentia materiæ non educitur, quæ ad tract. 3. spectant ex professo. Disputatur autem tam à Philosophis, quam à Theologis quæstio, an hæc creatio animarum fuerit facta à principio cum aliarum rerum creatione, vel fiat sigillatim in singulorum hominum productione: Nam in hoc errarunt olim Origen. & alij dicentes, omnes animas hominum fuisse in principio simul creatas. Verum in hoc veritas catholica est, generaliter loquendo, animas hominum non fuisse in principio creatas simul, sed creari in eodem instanti, in quo corporibus vniuntur, vt ostendit D. Thom. dicta q. 91. art. 4. ex naturali principio, in illo 3. tractatu late expofito, lib. 1. cap. 12. *quod animæ est vera forma corporis*, forma autem non est naturaliter ante compositum, teste Arist. 12. Metaph. textu 17. & in hoc conueniunt Doctores, & Patres infra citandi, & ad dictum tract. 3. spectat. Vide etiam Cominbricens. 2. de Anima. c. 1. q. 3.

Igitur de anima Adæ est peculiaris dubitatio, nam Philastrij in dicto lib. de Hæresib. in 49. subtit. de Catal. hæresum post Apostolos, dicit, animam Adæ creatam esse sexto die, carnem autem septimo die factam esse. Idemque censet de anima, & de corpore Eux. Fundatur in illo ordine litteræ c. 1. & 2.

& 2. Gen. Nam in primo dicitur, *Crea- it Deus homi- nem, ad imaginem suam, ad imaginem Dei creauit illum.* Quod intelligendum putat de creatione animæ, tum quia illa sola est ad imaginem Dei: tum etiā, quia postea formatum est corpus Adæ ex limo ter- ræ. Quod si obijciatur, quia statim subditur, *ma- sculam, & feminam creauit eos*, responder, ibi non corporum sexum, sed animæ dominantis, & sub- iacentis dari indicium. In quo significat, animam Eue simul cum anima Adæ fuisse creatam, & illas fuisse significatas per masculum, & feminā, quia vna erat dominatura, & altera ei erat subiicienda. Vnde, quod cap. 2. Gen. narratur de formatione hominis ex limo terræ, & feminæ ex costa Adæ, ipse intelligit de formatione corporum facta die septimo. Et hanc sententiam saltem vix probabi- lem videtur August. relinquere lib. 7. super Gen. ad liter. cap. 2. & sequentib. & lib. 13. de Ciuit. cap. 23. & illam tanquam rem dubiam relinquunt Magist. sentent. in 2. d. 17. & Hugo de Sanct. Vict. in summ. sentent. tract. 3. cap. 2. in fine, & Auctor Historiæ Scholast. in Gen.

Sed nihilominus posita assertio 3. vera est, ni- mirum animas Adæ, & Eue non fuisse creatas pri- us tempore, quam corporibus vniuerentur, sed so- lum prius natura, & in eodem instanti temporis. Ita docet D. Thomas d. q. 90. art. 4. & Bonauent. in 2. d. 17. art. 1. q. 3. & ibi communiter Scholastici, & alij moderni in D. Thomam. Et est communis sen- tentia Patrum, Gregor. Nissen. lib. de opificio ho- minis, cap. 28. & 29. vbi generaliter loquitur de animabus omnium hominum, & contra Origen. disputat. Damasc. autem lib. 2. de Fide, cap. 12. in particulari dicit, *Deus animam ratione, & intelligenti- a predictam per insufflationem Adamo tribuiss.* Et ne quis cogitare posset, tribuisse animam iam creatam, subdit, *Porro corpus, & anima vna, creata sunt, non au- tem vt Origen. deliquit, hac prius, illud posterius.* Pro eadem sententia referri potest Hieronym. locis su- pra allegatis Epist. 61. ad Pammach. & 139. ad Cy- prian. & 8. ad Demetriad. Et addi potest in lib. 2. contra Rufin. parum à principio, vbi in particula- ri damnat sententiam Origenis, dicentis, animam Christi fuisse autem quam nasceretur ex Maria, sen- tiens, secundum fidem nullā posse fieri exceptio- nem ab illo vniuersali dogmate, quod animæ non creantur prius tempore, quam corporibus vni- an- tur. Item Leo Papa Epist. 93. ad Turib. cap. 10. dam- nando Origenis sententiam, absolute dicit, quod animæ hominum, priusquā suis inspirantur cor- poribus, non fuere, & hoc dicit Ecclesiam Catho- licam profiteri. Referri autem potest Chrysost. hom. 12. in Gen. quia non solum dicit, animam Adæ non fuisse creatam ante corpus, sed etiā dicit, fuisse creatam post corpus. Quod sano modo in- telligendum est de corpore nondum plenē, vel vl- timatē disposito, si fortasse successiue productum est, quod supra cap. 1. huius libri tractauimus. De- nique Bernard. ferm. 2. de Natiuit. Domini, dicit, limum antea fuisse creatum, spiritum autem non in massa creatum fuisse, sed singularem quadam ex- cellentia fuisse conditum, & inspiratum. Neque ab hac sententia est alienus August. nam licet aliquā- do dubitauerit, quia de origine animæ ferē semper propendit. Nam lib. 12. de Ciuit. cap. 23. sub distin- ctione ponit, siue quam iam fecerat suffi- ndo indidisset, siue potius, suffi- ndo fecisset, vbi pondero particulam potius, & rationem, quam subiungit, dicens, *Et inque- ratur, quem suffi- ndo fecit*, (nam quid est aliud suf- flare, quam statum facere) *animam hominis esse volu- isse.* Et lib. 13. cap. 2. dicit, Scripturam dicendo in- sufflauit, insinuare voluisse rationalem animam non more aliarum animarū, sed flante Deo crea- tam esse, & lib. 2. de Gen. contra Manich. cap. 8. di-

inctione vtens, hanc partem postemori loco po- nit. Ac denique in lib. 2. Gen. ad liter. solum sub conditione dicit, *contrarium credi posse, si Scriptura, vel ratio non contradicit.*

Ex vtroque autem capite potest facillē hæc ver- tas probari, & opposita refelli hoc modo. Quia re- gula generalis fidei, & Scripturæ est, animas ho- minum nō creari ante corpora iuxta illud Psalm. 32. *Qui finxit singulism corda eorum*: sed nulla est ra- tio, neque auctoritas, cur anima Adæ excipiat: ergo nullo modo excipi potest. Probatur minor, primò ex illa ratione naturali, quod anima est forma corporis, nam hoc æque verum est in ani- mabus primorum hominum. Deinde ex Scriptura refellendo simul falsam intelligentiam Philastrij, nam cum Gen. 1. dicitur, *Ad imaginem Dei creauit il- lum*, & cap. 2. additur, *Formauit Deus hominem*, non duo facta narrantur, nec duo tēpora indicantur, sed vnum, & eodem opus, quod sexto die factum di- citur compendiosē, postea quomodo factum sit, eodem vtique sexto die, per recapitulationem de- scribitur: ergo corpus, & anima, quæ ibi narrantur facta, eodem tēpore, ac simul perfecta sunt. Con- sequentia euidens est, & antecedens in superiori- bus latē probatum est, & nunc declaratur ex ver- bis vtriusque capituli. Nam cum in primo dicitur, *Dixit autem Deus, faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, vt prest piscibus maris, &c.* certē non loquitur de sola anima, sed de toto homine. Non enim anima separata præst piscibus, & vo- latilibus, &c. sed totus homo per animam corpori coniunctam, & sensibus simul cum ratione vtente. Ergo cum statim subiungitur, *Et creauit Deus hominem*, etiam est sermo non de anima sola, sed de homine. Et hoc etiam conuincit, quod statim ad- dicitur, *masculum, & feminam creauit eos*: nam hoc ex- ponere de animabus nondum habentibus corpora, à pprietate, & veritate verborū valde alienū est.

Simili modo in cap. 2. cum dicitur, *Formauit igitur Dominus Deus hominem*, rectē de toto homine di- ctum esse intelligitur. Verum quidem est, Augusti- num 13. de Ciuit. cap. 2. d. dicere, nomine hominis posse ibi significari solum corpus iam organizatū ad suscipiendam animam eo modo, quo corpus mortuū Petri solet Petrus appellari. Quod etiam sentit Chrysost. hom. 12. & 13. in Gen. & Abulen. ibi cum alijs. Quia inde intulerunt corpus fuisse creatum ante animam. Ex quo non infirmatur, sed cōfirmatur potius, quod intendimus, scilicet, animam non fuisse creatam ante corporis forma- tionem. Estque illa expositio probabilis: tamen commodē etiam exponitur verbum illud de toto homine, vel saltem de corpore iam vltimatē di- spósito ad animæ receptionem. Quia corpus nun- quam informatum anima, nec proximē aptum, vt statim informetur, non solet homo appellari. Et ideo verisimile est, in eodem sensu dixisse Moy- sem ibi, *Formauit Deus hominē* in quo prius dixerat, *creauit hominem*, in posteriori tamen loco explicuit modum, scilicet, formando corpus de limo terræ, & inspirando ei spiraculum vitæ, quod in eodem instanti fieri potuit, & factum est, sicut statim ad- dicitur: *Et factus est homo in animam viuentem.* Denique confirmari hoc potest ex cap. firmiter de summ. Trinit. vbi dicitur, *creasse Deum in principio simul spirituales, & corporales creaturas, angelicam videlicet, & munda- nam, & deinde humanam ex vtrique compositam.* In qui- bus verbis duo continentur. Vnum est, animam non fuisse creatam cum Angelis, sed post Angelos. Aliud est, animam tunc fuisse creatam, quādo ho- mo conditus est ex illa, & corpore compositus. Quib⁹ verbis rectē perpenfis, videtur hæc assertio iam esse contra omne dubium, & ad certa dogma- ta pertinere. Ad moriūm autem Philastrij satis iam responsum est in n. 11.

Vltimò 18.

11.
Stat deni- que ratio & scriptura auctoritates.

Fundamen- tum Phila- strij in num. 9. refellitur.

12.
Progradient probatio as- sertionis.

Assertionis hæc tenetur probata cer- titudo quæ-

13.
Assertio 4.

Declaratur.

Ultimò dicendum est, animas primorum hominum fuisse in sua substantia, & proprietatibus naturalibus valde perfectas. Assertio clara est, illam tamen propono, ut ad ea, quæ dicenda supersunt, viam præparem. In anima ergo rationali primum considerari potest essentialis, & specifica perfectio eius, de qua nota est assertio. Qualis autem, & quanta illa sit, in verbis Genesis, quibus primi hominis creatio refertur ad imaginem & similitudinem, &c. satis exponitur. Deinde potest hæc perfectio in indiuiduo considerari, prout in anima Adæ, aut Eux inuenta est. Et in hoc sensu solum dicere possumus, illas animas fuisse in indiuiduo valde perfectas. Quia si inter animas rationales non est una perfectior alia, constat, animam Adæ, & Eux habuisse totam perfectionem substantialem, cuius anima rationalis in indiuiduo capax est. Si verò inter rationales animas est inæqualitas indiuidualis, incognitum est quem gradum Adæ anima, vel Eux sortita sit, quia supposita illa veritate, determinatio ad animam tantæ, vel tantæ perfectionis ex voluntate diuina pendet, ideoque nobis innotescere non potest, nisi per reuelationem. Solum ergo dicere possumus, habuisse Adam animam valde perfectam, prout oportebat, & decebat eum, qui futurus erat principium, & origo reliquorum hominum, & eum, qui immediate creabatur non solum quoad animam, sed etiam quoad corpus, & quoad totum hominem ab ipso Deo, cuius opera perfecta sunt. Vnde, quod de simili perfectione indiuiduali corporis quoad eius temperamentum, & dispositionem supra diximus, hic applicari possunt: nam anima, & corpus seruant inter se proportionem. Atque eodem modo sentiendum est de potentijs animæ, intellectu, scilicet, & voluntate, nam fuerunt in primis hominibus valde perfecte, & substantiæ animæ proportionatæ. An verò habuerint inditas alias perfectiones, postea videbimus.

CAPVT VIII.

An primus homo fuerit secundum animam creatus ad imaginem & similitudinem Dei.

1.
Referuntur
Patres &
Scholastici
tractantes
de imagine
Dei in ho-
mine.

Quoniam his verbis explicauit nobis Scriptura excellentiam creationis humanæ naturæ, & formæ, quam per illam recepit, quæ est anima rationalis, ideo tam antiqui Patres, quam Theologi omnes de hac imagine, & similitudine accuratissime tractarunt, ut videre licet in Basil. homil. 10. & 11. Exaemer. & Ambros. lib. 6. Exaemer. c. 6. 7. & 8. lib. de Dignit. conditionis humanæ, & Theod. q. 20. in Gen. Chrysost. Rupert. & alij expostitoribus ibidem, & Gregor. Nissen. lib. de hominis officio. & de Histor. sex dierum, August. in libris super Gen. sæpe, & in libris de Trinit. ut infra videbimus, & Bernard. serm. 30. in Cant. & lib. de Liber. arbitr. Scholastici etiam cum Magist. in 2. d. 16. & præsertim D. Thom. 1. p. q. 93. per nouem art. quos in præsentī capite breuiter comprehendimus.

2.
Suppositio
necessaria
pro doctrina
huius cap.

Contra sup-
positionem
nonnulli sunt
opinati, teste
August. &
Magistro.

Primum ergo supponendum est, cum Deus dixit, *Faciamus hominem ad imaginem, &c.* decreuisse, seu explicasse voluntatem creandi hominem, in quo aliquam sui imaginem imprimeret. Ac subinde cum subditur, *creauit Deus ad imaginem suam*, creatam sui imaginem in homine fecisse. Hoc præmitto quàm omnium dicendorum necessarium fundamentum, quia non defuerunt, qui verba illa de imagine in Deo ipso existent, eac subinde in creatura explicauerint. Ita ut sensus non sit, hominem ita esse ad imaginem Dei factum, ut in se creatam imaginem Dei receperit, sed potius sit sensus, hominem esse creatum conformem imagini, quæ

in Deo ipso est. Ita refert August. 7. de Trinit. c. 6. circa finem, & Magist. sent. in 2. d. 16. Et potest illa interpretatio suaderi ex illo ad Roman. 8. *Quæ præsens sunt, fieri ad imaginem non est, fieri imaginem, sed est fieri conformem imagini*, quæ in Deo consistit. Confirmatur, quia illud *ad imaginem*, dicit respectum ad aliquam imaginem: ergo fieri ad imaginem, est fieri, recipiendo in se respectum ad imaginem: sed homo non potest dicere respectum ad imaginem, quæ sit ipse: ergo factus est ad imaginem, accipiendo respectum ad imaginem. Et confirmatur secundò. Nam aliud est facere ad imaginem, aliud facere imaginem. nam pictor volens imaginem depingere, non dicitur velle facere ad imaginem: ergo aliud *ad imaginem*, potius dicit conformitatem ad imaginem non factam, quàm imaginis factæ, seu faciendæ creationem.

Nihilominus tamen suppositio nostra communis est Patrum expolitio, & sententia. Quæ probatur primò, quia illa verba, *Faciamus hominem ad imaginem nostram*, & illa, *Creauit Deus hominem ad imaginem suam*, & iterum, *ad imaginem Dei creauit illum*, non possunt intelligi de imagine increata. Ergo necessariò debent intelligi de creatura in ipso homine facta. Antecedens probatur, quia illa imago vel esset diuina essentia, vel aliqua persona: neutrum autem dici potest. Non quidè essentia, quia diuina essentia non potest esse imago. Nam deratione imaginis est, ut sit aliquid productum, teste August. lib. 3. Quæst. q. 37. & D. Thom. 1. p. q. 35. a. 1. sed essentia diuina non est producta: ergo neque est imago. Et hacratione Deus in quantum Deus non potest esse imago essentialiter, quia non habet alium cuius imago sit: ergo deitas ipsa non potest esse imago increata. Responderi potest essentialiter modo, seu abusiue, ut ait D. Thom. posse dici imaginem, quia secundum eam una persona aliam imitatur, ita refert D. Thom. d. q. 93. art. 5. ad 4. & non reprobatur. Sed profectò non est talis acceptio imaginis in Deo admittenda, cum sit improprieissima, & inusitata: & possit esse occasio errorum. Multo verò minus est secundum illam explicanda Scriptura, relicta verborum proprietate, sine fundamento. Ac denique etiam illa posita necessariò ex verbis illis colligitur, hominem peculiarem conformitatem & similitudinem ad diuinam essentiam in creatione sua recepisse, ratione cuius specialiter dicatur factus ad imaginem Dei. Nam ille respectus ad essentiam Dei per illa verba *ad imaginem*, indicatus, aliquid fundamentum in homine requirit: quod esse non potest, nisi proprietates naturæ humanæ, in qua illa cõformitas, & similitudo fundetur. Hæc autem est ratio imaginis homini impressa.

Alij verò, ut ex D. Thoma in eodem loco colligitur, responderunt Dei essentiam dici imaginem, quatenus in se continet ideas, & exemplaria rerum omnium, nam exemplar quædam imago est. Et ita dici potuisse, hominem factum ad imaginem, quia factus est conformis exemplari diuino. Sed talis expolitio valde extorta, & improbabilis est. Nam in primis, etiam diuina essentia, ut essentia non potest dici imago, quia etiam ut essentia non est producta, vel facta ad similitudinem alicuius, quod est de ratione imaginis, nec est sine fundamento dicendum, nomen imaginis improprie ibi usurpari. Deinde si esset sermo de exemplari, potius dicere debuisset, *faciamus hominem ad imaginem eius*, id est, iuxta ideam, & exemplar eius: non autem sic dixit Deus, sed *ad imaginem nostram*, vel Dei, vel suam: non est ergo sermo de exemplari hominis, sed de imagine repræsenti Deum ipsum. Denique hoc modo nulla excellentia hominis per illa verba indicaretur, quæ